

Državni izpitni center

M 1 1 1 2 0 1 1 4

SESSIONE PRIMAVERILE

**SLOVENO COME LINGUA SECONDA
NEL TERRITORIO BILINGUE
DELL'ISTRIA SLOVENA**

SOLUZIONI

Martedì, 14 giugno 2011

MATURITÀ GENERALE

Izpitna pola 1**A) Bralno razumevanje**

1. Da bo obravnavalo gensko spremenjene rastline kot sodobni problem, dilemo razvoja. (Po smislu.) ("Aktualno" naj ne bo parafrazirano s "sedanje", parafraza naj vsebuje konotacijo avtorjevega odnosa do okolja..., angažiranosti. Če tega ni, 2 točki.) **3 točke**
2. S prvim. (Če sta v odgovoru omenjena 2 odstavka, eden od teh pravilno, 2 točki.) **3 točke**
3. c **2 točki**
4. Pri žlahtnjenju ostanejo v novi rastlini geni obeh križanih rastlin in z nadaljnjim križanjem lahko lastnosti križanca še izboljšujemo/žlahtimo. Pri gensko spremenjeni rastlini pa rastlini dodajamo gene z zelenimi lastnostmi, ki niso geni njenih prednikov, so tuji, lahko iz mikroorganizmov, sintetični, živalski. (Po smislu.) (Odgovori naj bodo parafraze, ne dobesedni prepisi iz besedila.) **5 točk**
5. a) tobak
b) odpornost proti okužbam z virusi, manjša vsebnost nikotina (Oba pravilna odgovora pod b) 3 točke, za enega 1 točka.) **(1 + 3) 4 točke**
6. a) NE
b) NE, takih rastlin še ne pridelujejo, pač pa jih želijo odkriti/jih odkrivajo. (Po smislu.) (Če je utemeljitev splošna, 1 točka.) **(1 + 2) 3 točke**
7. Na zdravstvenem, okoljskem in socialno-ekonomskem. (Vse ali nič.) **2 točki**
8. a, č, e **3 točke**

B) Poznavanje jezika, tvorjenje kratke besedilne vrste

1.	Dovršni glagoli	Nedovršni glagoli
	se je pojavila	vlada
	so se razširile	pripravlja se
	so nastale	
	so bili narejeni	

4 pravilne vrstice = 3 točke
 2–3 pravilne vrstice = 2 točki
 1 pravilna vrstica = 1 točka

Glagol v nedoločniku	Vidski par
pojavit se	pojavljati se
narediti	delati
razširiti se	razširjati se/širiti se/razširjevati se
nastati	nastajati
vladati	zavladati
pripravljati se	pripraviti se

5–6 pravilnih vrstic = 3 točke
 3–4 pravilne vrstice = 2 točki
 1–2 pravilni vrstici = 1 točka
 (Skupaj **6 točk.**)

2. Večina gensko spremenjenih rastlin (trenutnega) svetovnega tržišča je namenjena prehrani in krmi.
 (Če je desni prilastek polstavek in ni ločen z vejicama, če je besedni red napačen, 1 točka.)
 (Pravilna rešitev **2 točki.**)
3. prilastkov odvisnik
 (Pravilna rešitev **1 točka.**)
4. sodoben/ni sodobnejši najsodobnejši
 počasen počasnejši najpočasnejši
 dober/ri boljši najboljši
 (Vsaka pravilna vrstica 1 točka, skupaj **3 točke.**)
5. Preteklik: Rastline, ki smo jih gojili na poljih, so bile skrbno izbrane z namenom, da so nam dale hrano in krmo.
 Prihodnjik: Rastline, ki jih bomo gojili na poljih, bodo skrbno izbrane z namenom, da nam bodo dale hrano in krmo.
 (Če pri obeh stavkih s pravilno zapisanimi glagolskimi oblikami ločila niso pravilno prepisana, 1 točka.)
 (Vsaka pravilna rešitev 1 točka, skupaj **2 točki.**)
6. Rodilnik ednine: vsakega dne/dneva
 Orodnik ednine: z vsakim dnem/dnevom
 (Vsaka pravilna rešitev 1 točka, skupaj **2 točki.**)
7. zanimiv – nezanimiv/dolgočasen zmanjšati – povečati/zvečati
 razširiti – zožiti/strniti/skrčiti/stisniti sestaviti – razstaviti
 (Vsaka pravilna rešitev 1 točka, skupaj **4 točke.**)

8. z gensko spremenjeno rastlino
s povečano količino mikroorganizmov
z odpornostjo proti virusom
z okolju prijaznejšimi herbicidi
z dvema elementoma

(Vsaka pravilna rešitev 1 točka, skupaj **5 točk**.)

9.

	Svojljni	Vrstni
koruza	koruzin	koruzni

Povedi:

- Koruzini listi so zaradi suše čisto oveneli. (Po smislu.)
- Mati je spekla slasten koruzni kruh. (Po smislu.)

(Kot pravilne se štejejo povedi, v katerih se raba "koruzin – koruzni" povezuje s pravilnim zapisom v razpredelnici.)

(Vsaka pravilna rešitev 1 točka, skupaj **4 točke**.)

10. Samostalnik	Pridevnik	Glagol
sprememba	spremenjen(ni)	spremeniti/spreminjati
pridelek/pridelava	pridelan(ni)	pridelati/pridelovati
sestava	sestavni/sestavljen(i)/sestaven	sestaviti/sestavljati

(Vsaka pravilna vrstica 1 točka, skupaj **3 točke**.)

11. a) odpornost proti žuželkam
b) virusna okužba
c) večja vsebnost nenasičenih maščobnih kislin

To so samostalniške besedne zveze.

(Vsaka pravilna rešitev 1 točka, skupaj **4 točke**.)

12. a) Gensko spremenjene hrane ni na tržišču v ZDA že 12 let.
b) Zanimani osebek spremeni sklon iz imenovalnika v rodilnik. (Po smislu.)

(Pravilna pretvorba 1 točka, pravilna razlaga 1 točka, skupaj **2 točki**.)

13. štiriinštirideset celih petkratna površina zemlje
petodstotna meja

(Vsak pravilen zapis 1 točka, skupaj **2 točki**.)

14. **Tvorjenje kratke besedilne vrste**

15 točk

VSEBINA

- a) Naslov (Se mora tematsko in smiselno povezovati z napisanim.) do 2 točki
- b) Uporaba izhodiščnih podatkov iz priloženega besedila. 8 točk
Primerjava dobrih in slabih strani GS-rastlin in njihovih morebitnih učinkov (2 + 3 + 3)
na človeka.
Opredelitev do tega pojava, utemeljevanje zapisanih lastnih stališč.

JEZIK

do 4 točke

Jezikovna pravilnost (za 4 isto-/raznovrstne napake minus 1 točka)

DOLŽINA BESEDILA

1 točka

(+/- 20 besed in več minus 1 točka)

Izpitna pola 2

Slušno razumevanje

Transkripcija besedila

(Besedilo je prirejeno po članku Marjana Žiberne: Dr. Zmagom Šmitek, ki je bil objavljen v reviji Geo, št. 8, november 2006, 144.)

Luna je že od nekdaj vir navdiha. Po nekem izročilu naj bi na njej rasla cimetova drevesa in živele žabe, spet po drugem naj bi izdala svojega brata, bila naj bi božje oko in poročena s Soncem, sprta z njim. Mar Luna res vpliva na ljudi? Naj njen morebitni vpliv upoštevamo pri svojem početju? O tem in drugem smo se pogovarjali z dr. Zmagom Šmitkom, rednim profesorjem na Oddelku za etnologijo na Filozofski fakulteti v Ljubljani, kjer predava etnologijo Azije in antropologijo religije. Je samostojni avtor sedmih knjig s tega področja in avtor številnih strokovnih tekstov. Njegova zadnja knjiga, ki je izšla pred dvema letoma, ima naslov Mitološko izročilo Slovencev.

Kakšno vlogo je imela Luna v verovanjih in mitologiji naših prednikov?

Luna je bila v človeški zgodovini vedno nekaj skrivnostnega, nenavadnega. S sijem in lisami, z nenehnim naraščanjem in upadanjem je vedno burila ljudem domišljijo, zato je presenetljivo, da je pisnih virov v zvezi z njo dokaj malo. Slovenske etiološke (razlagalne) pripovedi omenjajo, da je Luna potegnila k sebi orača, ki se ji je preveč približal, ali kmeta, ki je ponoči vozil gnoj na polje in pri tem še hudo preklinjal ... Mitološki motiv, ki ga poznamo Slovenci, tako kot še številne druge kulture, je mož na Luni – šlo je za verovanje, prepričanje, da je na Luninem obličju človeški lik. Ti miti izhajajo še iz skupne zakladnice slovanske ali morda celo indoevropske dediščine, na kar lahko sklepamo po njihovi izredno široki razprostranjenosti.

Torej obstajajo tudi pri drugih narodih v Evropi?

Seveda, poznajo jih germanski in drugi narodi, tako rekoč ni dežele v Evropi, kjer ne bi poznali različice moža na Luni. V siju mesečine, zlasti ob ščipu, so se po ljudskem prepričanju dogajale nenavadne, tajinstvene stvari. To je bil čas demonskih bitij, ki so ljudem sporočala, da je noč samo njihova. V samotnih križiščih so se ob polni luni srečevali vedomci, ljudje, ki jim je usojeno, da med spanjem zapuščajo telo in postanejo zli duhovi, tam so se v svojih plesih vrtele vile in čaravnice ... Pri nas je veljalo, da je Luna voditeljica črede zvezd, v Prekmurju pa, da je Luna levo, sonce pa desno božje oko.

Ali obstaja kakšen prav avtentičen slovenski mit, povezan z Luno?

Če je lik kurenta v naši mitologiji res avtentičen slovenski lik, temu v prid govorijo nekateri dokazi, potem imamo celo svoje lunarno božanstvo. Gre za povezavo s slovenskim mitom o vesoljnem potopu, v katerem ima kurent pomembno vlogo.

V eni od slovenskih ljudskih razlag zasledimo tudi, da je Luna nekoč tekmovala s Soncem. Ponašala se je z močnejšo svetlobo kot danes in se zaradi tega sprla celo z njim. A ko se je to razjezilo, jo je obmetalo z blatom, da je dobila temno liso in je obledela. Od takrat jo je sram in se le ponoči prikazuje na nebu. A grda lažnivka si je vendarle pridobila vladarstvo nad zvezdami in še danes ob jutranji zori proti Soncu ponosno moli oba rožička ... Morda gre v tem za namig o spopadu luninega in solarnega, sončnega, kulta za prevlado. V nekaterih obdobjih sta bila morda enakovredna, morda je bil lunin kult celo močnejši.

Ali obstajajo v naši sodobni kulturi mitološki relikti preteklosti, povezani z Luno?

Ponekod na podeželju se pri nekaterih kmečkih opravilih še vedno ravna po Luni, na primer pri sečnji drevesa, setvi, nabiranju zdravilnih zelišč ... Lunin setveni koledar je prav tako neke vrste relikv preteklosti. Še vedno je zelo navzoče prepričanje, da Luna nosi človeka. Včasih so menili, da je z njo povezana celo epilepsija. Vse, kar človek počne v nezavednem stanju, naj bi po prepričanju mnogih povzročala Luna. Ljudje pravijo: «Nosila ga je Luna ...». Pogosto je tudi prepričanje, da je v nočeh, ko je Luna polna, več zločinov, prometnih nesreč, mentalnih obolenj, da se rojeva več otrok ... Statistike, ki bi to potrdila, nimamo. Zanimivo je, da tudi v naših bolnišnicah velja prepričanje, da je treba določene operacije, posege opraviti ob določenem lunarnem času. Ne vem pa, ali gre za konkretne izkušnje ali za ostanek starih predstav o tem, kdaj naj bi se kaj moralo opraviti.

1. Redni profesor (na Oddelku za etnologijo na FF v Ljubljani), avtor knjig in strokovnih tekstov, doktor (znanosti). (Po smislu.) **1 točka**
2. DA **1 točka**
3. c **1 točka**
4. V siju mesečine, zlasti ob ščipu. (Vsak navedek 1 točka, skupaj **2 točki**.)
5. Ljudje, ki jim je usojeno, da med spanjem zapuščajo telo in postanejo zli duhovi. (Po smislu.) (Rešitev le s prvim zgoraj navedenim delom, brez omembe zlih duhov, 1 točka.) **2 točki**
6. DA **1 točka**
7. b **1 točka**
8. Z blatom.
Da je dobila temno liso in obleдела.
(Rešitev: se le ponoči prikazuje na nabu, 1 točka.) **(1 + 2) 3 točke**
9. DA **1 točka**
10. Luna vpliva na človekovo ravnanje tako, da ta hodi ponoči v trdnem spanju ali kaj dela, ne da bi se tega pozneje spominjal. Kar človek počne v nezavednem stanju. (Po smislu.) (Če je zapisano nezavesten namesto nezaveden, 1 točka.) **2 točki**
11. Pogovor z Zmagom Šmitkom o vlogi Lune v verovanju in mitologiji naših prednikov. (Po smislu.) (Rešitev, ki omenja le Luno in njen vpliv, 1 točka.) **2 točki**
12. b, c, g, h (Vse ali nič.) **2 točki**
13. c **1 točka**

Izpitna pola 3

Daljši pisni sestavek

Vsebina 20 točk, jezikovna pravilnost 5 točk, zgradba 7 točk, slog 3 točke; skupaj 35 točk.
 Če sestavek ni Lukičev dnevniški zapis (prvoosebni!), se pri vsebini ocenjuje točko c, jezik, logično členjenost in dolžino besedila.

Vsebina	<p>a) <i>Dnevniški zapis – datumi, kraj(i)</i> (Npr.: sredi maja, začetek junija («čez nekaj tednov, ko je okopaval krompir»; čez leta, ko je imel že pet otrok, po Čučini smrti; Pomjan, Babiči, Marezige (ples), Šepeter (ples)), <i>prvoosebni zapis</i> (datumi 3 točke, kraji 3 točke)</p> <p>b) <i>monolog – prikaz značaja</i> (Npr.: »drugi ne razmišljajo in ne načrtujejo, kot to počnem jaz. Če pride kaj vmes, moram vedno imeti še dodaten načrt za izhod. V bistvu sem zdaj že dovolj zrel in star, da bi se oženil. Samo – kako naj se tega lotim? ...«); pogled na svet, na ženitovanje; (3 + 3)</p> <p>c) <i>prikaz dogodkov, podprtih s primeri iz novele;</i></p> <p>č) <i>naslov</i> (Npr.: <i>Moj/Lukičev dnevnik; Pomembni dogodki v mojem/Lukičevem življenju ...</i>)</p> <p>(Vse po smislu.)</p>	<p>do 6 točk</p> <p>do 6 točk</p> <p>do 6 točk</p> <p>do 2 točki</p>
Jezikovna pravilnost	Za 4 isto-/raznovrstne napake = minus 1 točka (največ minus 5 točk)	do 5 točk
Zgradba	<p>Logična povezanost besedila (koherenca) = do 3 točke (Če zapis ni samo dnevnik, minus 1 točka.)</p> <p>Logična členjenost besedila – odstavčnost = do 2 točki</p> <p>Dolžina besedila (400–600 besed) = do 2 točki (minus 1 točka za +/- 50 besed)</p>	do 7 točk
Slog	<p>Živahnost = do 2 točki</p> <p>Jasnost, ustreznost besedišča = 1 točka</p>	do 3 točke